

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Βήχας

Ενότητα 1: Σημεία και Συμπτώματα

Κυριάκος Καρκούλιας, Επίκουρος Καθηγητής
Σχολή Επιστημών Υγείας
Τμήμα Ιατρικής

Βήχας

Ορισμός

Ο βήχας είναι μια βίαιη και απότομη εκπνοή, με τη γλωττίδα κλειστή που μπορεί να είναι εκούσια ή και ακούσια.

Βήχας

- Ο βήχας αποτελεί ένα από τα πιο κοινά συμπτώματα για τα οποία αναζητά κανείς ιατρική φροντίδα.
- Βήχας διάρκειας μικρότερης των 3 εβδομάδων ορίζεται ως οξύς βήχας, ενώ χρόνιας βήχας είναι αυτός που διαρκεί για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 3 εβδομάδων.

Μηχανισμός Βήχα

- Κεντρομόλες οδοί

Αισθητικοί υποδοχείς του τριδύμου (V), του γλωσσοφαρυγγικού (IX), του άνω λαρυγγικού (κλάδος του X) και του πνευμονογαστρικού (X).

- Φυγόκεντρες οδοί

Παλίνδρομο λαρυγγικό (κλάδος του X παρέχει κινητική νεύρωση σε όλους του λαρυγγικούς μύες εκτός του κρικοθυρεοειδή μυ) και νεύρα των πλευρών (νευρώνουν τους μύες του θωρακικού κλωβού).

Μηχανισμός Βήχα

- Έναρξη του βήχα γίνεται με βαθιά εισπνοή.
- Ακολουθεί ΚΛΕΙΣΙΜΟ της γλωττίδας.
- Ταυτόχρονα, χαλαρώνει το διάφραγμα και οι θωρακικοί μύες βοηθούν τη βίαιη εκπνοή έναντι της κλειστής γλωττίδας.
- Η ενδοθωρακική πίεση αυξάνει (>200 mmHg) και η τραχεία στενεύει.
- Ακολουθεί ΑΝΟΙΓΜΑ της γλωττίδας και έξοδος του παγιδευμένου αέρα με μεγάλη ταχύτητα.

Αίτια Βήχα

ΑΝΑΤΟΜΙΚΗ ΘΕΣΗ		ΑΙΤΙΕΣ
ΕΞΩΘΩΡΑΚΙΚΗ ΘΕΣΗ	ΚΝΣ	Νόσος Gilles de la Tourette Ψυχογενής βήχας
	ΚΕΦΑΛΗ ΛΑΙΜΟΣ	Κοινό κρυολόγημα Νοσήματα ωτός Επιμηκυσμένη σταφυλή Διαταραχές λάρυγγα Ρινικοί πολύποδες Νευρίνωμα πνευμονογαστρικού ν. Νεύρωμα έσω λαρυγγικού ν. Οστεόφυτα ΑΜΣΣ Ανεύρυσμα υπερώιας αρτηρίας Παραρρινοκολπίτιδα Θυρεοειδίτιδα

ΑΝΑΤΟΜΙΚΗ ΘΕΣΗ		ΑΙΤΙΕΣ
ΕΝΔΟΘΩΡΑΚΙΚΗ ΘΕΣΗ		Εισρόφηση Άσθμα Βρογχικό καρκινοειδές Βρογχεκτασίες Βρογχιολίτιδα Βρογχογενές καρκίνωμα Χρόνια Βρογχίτιδα Ξένα σώματα Ενδοβρογχική σαρκοείδωση Ενδοβρογχική φυματίωση Εισπνεόμενα φάρμακα Σ. Sjogren Ελκώδης κολίτιδα Κοκκιωμάτωση Wegener Κοκκύτης
ΑΕΡΑΓΩΓΟΙ		

Αίτια Βήχα

ΑΝΑΤΟΜΙΚΗ ΘΕΣΗ	ΑΙΤΙΕΣ
Πνευμονικό παρέγχυμα	Καρκίνωμα-μεταστατικό Διαταραχές συνδετικού ιστού Εξωγενής αλλεργική κυψελίτιδα Ιδιοπαθής πνευμονική ίνωση Λοιμώδεις πνευμονίες Αγγειακές διαταραχές
Μεσοθωράκιο	Βρογχογενής κύστη Νόσος Hodgkin Ενδοθωρακική βρογχοκήλη Νευρογενείς όγκοι Θύμωμα Τεράτωμα
Υπεζωκοτική κοιλότητα	Πλευριτική συλλογή Πνευμοθώρακας Παρακέντηση θώρακα

ΑΝΑΤΟΜΙΚΗ ΘΕΣΗ	ΑΙΤΙΕΣ
Καρδιαγγειακό	Έκτοπη ανώνυμος αρτηρία Αορτικό ανεύρυσμα Διογκωμένος ΑΡ κόλπος ΑΡ κοιλιακή ανεπάρκεια Στένωση μιτροειδούς Πνευμονική εμβολή Θεραπεία με αΜΕΑ Αγγειακός δακτύλιος
Ανώτερο Γαστρεντερικό	Οισοφαγική κύστη ΓΟΠ Τραχειοοισοφαγικό συρίγγιο Διαταραχές οισοφαγικής κατάποσης
Διάφραγμα	Διέγερση από διαφλεβικό βηματοδότη

Διαφορική Διάγνωση Οξύ Βήχα

- Οι κύριες αιτίες οξύ βήχα είναι:
 - Κοινό κρυολόγημα (πιο συχνή αιτία)
 - Οξεία βακτηριακή παραρρινοκολπίτιδα
 - Παρόξυνση χρόνιας βρογχίτιδας
 - Αλλεργική ρινίτιδα
 - Περιβαλλοντική ερεθιστική ρινίτιδα
 - Κοκκύτης

Διαφορική Διάγνωση Οξύ Βήχα

- Οξύς βήχας μπορεί να είναι και το πρώτο σύμπτωμα πιο σοβαρών ασθενειών όπως:
 - Πνευμονία
 - Συμφορητική καρδιακή ανεπάρκεια
 - Πνευμονική εμβολή
 - Εισρόφηση

Διαφορική Διάγνωση Χρόνιου Βήχα

- Οι πιο συχνές αιτίες χρόνιου βήχα είναι:
 - Σύνδρομο οπισθορινικής έκκρισης (postnasal drip syndrome- PNDS)
 - Άσθμα
 - Γαστροοισοφαγική Παλινδρόμηση (ΓΟΠ)
 - Χρόνια βρογχίτιδα

Διαφορική Διάγνωση Χρόνιου Βήχα

- Λιγότερο κοινά αίτια χρόνιου βήχα είναι:
 - Βρογχεκτασίες
 - Βρογχογενές καρκίνωμα
 - Χρόνια διάμεση πνευμονία (π.χ ιδιοπαθής πνευμονική ίνωση)
 - Μεταστατικό καρκίνωμα
 - AP καρδιακή ανεπάρκεια
 - Βήχας επαγόμενος από αΜΕΑ
 - Ψυχογενής βήχας
 - Μεταλοιμώδης βήχας

Προσέγγιση ασθενούς

- Είναι ο βήχας οξύς, υποξύς ή χρόνιος;
- Στην έναρξη του σχετίζεται με συμπτώματα λοίμωξης του αναπνευστικού;
- Είναι εποχιακός και συνδυάζεται με συριγμό;
- Σχετίζεται με οπισθορρινική καταρροή ή ΓΟΠΝ;
- Υπάρχει ταυτόχρονα πυρετός ή πτύελα; Τι υφή και χρώμα έχουν τα πτύελα;
- Υπάρχουν «ύποπτοι» παράγοντες στο ιστορικό (π.χ. κάπνισμα, HIV λοίμωξη, περιβαλλοντικοί παράγοντες);
- Τι φάρμακα λαμβάνονται χρονίως; Παίρνει α-ΜΕΑ;

Φυσική εξέταση

- Επισκόπηση στοματοφάρυγγα:
 - Ερύθημα: ερεθισμός βλεννογόνου π.χ. από λοίμωξη
 - Οπισθορινική καταρροή
- Ακρόαση των πνευμόνων:
 - Σιγμός (*stridor*) : εισπνευστικός ήχος που δηλώνει ΕΞΩ-θωρακική απόφραξη
 - Συριγμός : εκπνευστικός, μουσικός ήχος που δηλώνει ΕΝΔΟ-θωρακική απόφραξη
 - Τρίζοντες : αναπνευστικός, μη μουσικός ήχος που προέρχεται από το παρέγχυμα
 - Ρεγχάζοντες : αναπνευστικός, μουσικός ήχος που δηλώνει διεργασία στο κατώτερο αναπνευστικό

Ακτινολογικός έλεγχος

- Χρήσιμος για διευκρίνιση της αιτίας του βήχα.
- Ανάδειξη στοιχείων:
 - Ενδοθωρακική μάζα
 - Σκιάσεις που σχετίζονται με βλάβες του παρεγχύματος
 - Διάχυτη νόσος του διάμεσου ιστού
 - Κυψελιδικές βλάβες
 - Βρογχεκτασίες
 - Λεμφαδένες μεσοθωρακίου ή πυλαίοι λεμφαδένες

Έλεγχος αναπνευστικής λειτουργίας

- Σπυρομέτρηση

PEFR: Peak Expiratory Flow Rate

FEV1: Forced Expiratory Volume in 1st sec

FVC: Forced Vital Capacity

FEV1/FVC

- Διάχυση αερίων αναπνευστικής μεμβράνης
- Ανάδειξη περιοριστικού προτύπου
- Πληθυσμογραφία
- Μέτρηση στατικών αναπνευστικών όγκων

Εργαστηριακός έλεγχος

- Μικροσκοπικός έλεγχος πτυέλων
 - Πυώδη: ενδεικτικά λοίμωξης (π.χ. βρογχίτιδα, πνευμονία)
 - Αιματηρά: πιθανή λοίμωξη, πιθανός ενδοβρογχικός καρκίνος
- Χρώση για ηωσινόφιλα : πιθανά σε άσθμα ή ηωσινοφιλική βρογχίτιδα
- Χρώση Gram : ανάδειξη βακτηριακής λοίμωξης

Άλλες εξετάσεις

- Βρογχοσκόπηση με εύκαμπτο βρογχοσκόπιο:
 - Εντοπισμός ενδοβρογχικών αλλοιώσεων
 - Διάγνωση σαρκοείδωσης
 - Επισκόπηση βλεννογόνου κατώτερου αναπνευστικού
- Διαβρογχική βιοψία και έλεγχος λεμφαδένων (EBUS – TBNA)
- CT – HRCT:
 - Διάμεσα νοσήματα: π.χ. πρότυπο μελικυρήθρας
 - Βρογχεκτασίες
 - Διάταση αεραγωγών
- pH-μετρία οισοφάγου
- ΩΡΛ εξέταση

Επιπλοκές Βήχα

- Θωρακικό άλγος
- Πόνος κοιλιακών μυών
- Ακράτεια ούρων
- Κόπωση αναπνευστικών μυών
- Συγκοπτικό επεισόδιο (cough syncope) λόγω αυξημένης ενδοθωρακικής πίεσης, μειωμένης φλεβικής επαναφοράς και αγγειοδιαστολής
- Κατάγματα πλευρών (πιθανά σε πολλαπλό μυέλωμα, οστεοπόρωση, μεταστάσεις)
- Πνευμοθώρακας

Θεραπεία

- ΔΕΝ θεραπεύουμε το ΣΥΜΠΤΩΜΑ που είναι ο βήχας, ΑΛΛΑ αντιμετωπίζουμε την ΑΙΤΙΑ
- Συμπτωματική αντιμετώπιση ΜΟΝΟ στα εξής:
 - Περίπτωση αιμόπτυσης π.χ. σε καρκίνο
 - Κατάγματα πλευρών για αποφυγή πόνου
 - Μη παραγωγικός βήχας που προκαλεί αναιτιολόγητη κόπωση
 - Άγνωστης αιτιολογίας βήχας ή μη εφικτή θεραπεία

Συμπεράσματα

- Ο βήχας είναι ένα πολύ συχνό ΣΥΜΠΤΩΜΑ από το αναπνευστικό.
- Μπορεί να σχετίζεται με απλές καταστάσεις, αλλά μπορεί να είναι ένδειξη σοβαρότερης διεργασίας.
- ΔΕΝ πρέπει να κάνουμε ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΙΚΗ θεραπεία του βήχα, ΑΛΛΑ να οδηγούμαστε πρώτα στη διάγνωση της ΠΗΓΗΣ του και αυτή να αντιμετωπίζουμε.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.1.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Κωνσταντίνος Σπυρόπουλος, Κυριάκος Καρκούλιας 2015. «Βήχας. Σημεία και Συμπτώματα». Έκδοση: 1.1. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<https://eclass.upatras.gr/courses/MED983/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

Δεν περιέχει.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (2/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Πίνακες

Δεν περιέχει.

